

LA GEOGRAFIA D'ESTRABÓ

Anem a parlar d'un home que compta només amb un llibre i que gaudeix d'una gran popularitat. Estrabó, geògraf grec, nascut a Amasea, de l'antiga Capadòcia, cap al 58 a. C. i mort entre el 21 i el 25 d. C., ha passat a la Història com l'autor d'una *Geografia* que té una importància capital.

Escriví també unes *Memòries històriques* (avui perdudes) en quaranta-tres llibres, que continuen la història de Polibi després de la destrucció de Corint i de Cartage (146 a. C.) fins a la mort de Cèsar o de la batalla d'Actium.

Heus ací un escriptor afortunat, del qual es podria dir que manté un sòlid prestigi malgrat que molt pocs l'hagin llegit, perquè la seva *Geografia* és introbable a les llibreries de tot el món i a les Col·leccions, i tan sols figura en les Biblioteques importants. Es tracta, gairebé, d'un llibre verge. Si fos possible d'establir una enquesta espontània i verídica, el resultat fóra curiós. Ens trobaríem que un nombre ínfim de persones vives han llegit Estrabó.

Una casa editora barcelonina va demanar-nos, anys enrera, una traducció del francès d'aquesta *Geografia* i, després de cercar una edició a París, cap *courtier* no va poder aconseguir-nos un exemplar. L'encàrrec restà per complir, però posteriorment vam tenir a les mans l'obra esmentada i vam poder dedicar-li tota la nostra atenció.

Potser val la pena de fer-ne un comentari, si pensem que la lectura d'aquest llibre pot considerar-se gairebé com un privilegi. La traducció del grec era feta per Amédée Tardieu, sots-bibliotecari de l'Institut, però la publicació de l'obra durà vint-i-tres anys, a càrrec de la llibreria Hachette i Cia.

El volum primer, de 482 pàgines in-8° i que abraça sis llibres, aparegué l'any 1867. El segon, de 555 pàgines i que arriba fins al llibre XII, veié la llum el 1873. El tercer, de 496 pàgines amb la resta fins al llibre XVII, es publicà l'any 1880. Deu anys després sortí un quart volum, de 612 pàgines, contenint una minuciosa Taula alfabètica i analítica, treball veritablement gegantí.

Es veu clar que el laboriós traductor invertí una bona part de la seva vida a traduir aquesta obra, i que la feia aparèixer a mesura que acabava cada volum. Ignorem els anys que l'ocupà el primer tom, però des de la seva publicació fins al segon passaren sis anys. D'aquí fins al tercer, hi van set anys i uns altres deu per a arribar al final. Els subscriptors van haver d'esperar, doncs, vint-i-tres anys per a rebre els quatre volums, és a dir, l'obra completa.

Entrem-hi ara, nosaltres, per a donar-hi una lleugera mirada, i observem-hi les matèries que ocupen cada un dels disset llibres que s'han con-

servat, que són gairebé la totalitat de la *Geografia* que escriví Estrabó:

- Llibre I. Descripció de la terra. Geografia i Filosofia. La terra habitada.
- » II. Sobre autors diversos, geògrafs i historiadors.
 - » III. Ibèria.
 - » IV, V i VI. Gàl·lia, Itàlia, Cartage...
 - » VII. Europa. Macedònia...
 - » VIII. Europa. Grècia.
 - » IX. Grècia, Beòcia, Tessàlia.
 - » X. Etòlia, Creta...
 - » XI. Asia, Mesopotàmia, Alexandre.
 - » XII. La regió pòntica.
 - » XIII. Guerra de Troia.
 - » XIV. Cíclades, Síria.
 - » XV. Índia i Pèrsia.
 - » XVI. Babilònia, Assíria, Fenícia i Palestina.
 - » XVII. Tot l'Egipte i tota la Líbia.

I, per acabar, extraurem algunes conclusions d'aquesta obra excepcional, que poden tenir interès per nosaltres.

En primer lloc observem que Estrabó parla del "mar d'Ibèria" (Ll. II, cap. IV), el mar català que hauríem de dir-ne.

No parla, en canvi, d'Indíbil i Mandoni, però diu: "Ilerda i Osca, viles pertanyent als ilergetes" (Ll. III, cap. IV).

I Estrabó fóra, encara, l'inventor de "la pell de brau". Al primer capítol del Llibre III, trobem aquestes paraules que transcrivim íntegres: "La Ibèria s'assembla exactament a una pell de bou que hom hauria estès en el sentit de la seva llargària de l'O. a l'E."

Podem veure com els historiadors de l'Antiguitat s'ocuparen dels nostres països. És a través d'ells que entrem per la porta gran a la Història.

J. B. Xuriguera